

İNANABİLECEĞİMİZ BİR AVRUPA

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, Avrupa'nın manzarasını değiştirmiştir. Kurallara dayalı uluslararası düzen tehdit altına girmekle kalmamış, devlet egemenliği ve hukukun üstünlüğü gibi temel değerler de risk altına girmiştir. Transatlantik ilişkilerin geleceğinin, seçim sıkıntılarıyla belirsizleştiği ve Çin'in yükselişinin yeni soruları beraberinde getirdiği bir zamanda, Avrupa'nın jeopolitik gücü daha fazla birlik gerektirecektir.

Bu nedenle Avrupa, 21. yüzyılın emsali görülmemiş zorluklarıyla yüzleşmek için demokrasisini, ekonomisini, güvenliğini ve yeşil, dijital ve sosyal geçiş politikalarını daha geniş bir etki alanına uyarlayan, daha iyi tanımlanmış bir jeo-stratejik egemenliğe ihtiyaç duymaktadır.

Bu bağlamda, Avrupa'nın geleceği varoluşsal sorulara bağlanmıştır. Avrupa devletleri, kıtamızın yeni küresel rolünü şekillendirmek için nihai olarak bir önkoşul olan tutarlılık ve dayanışma düzeyini taahhüt edecekler mi? Avrupa daha demokratik, daha yeşil, insan merkezli ve daha güvenli bir dünya için yumuşak güç üretmeye nasıl devam edebilir? Bunlar topluca cevaplanması gereken sorulardır.

Bununla birlikte, mevcut durumda öncelikli kaygı güvenlik ve birlikte hareket edebilmektir. Avrupa Birliği (AB) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), bu meydan okumayla acil olarak uğraşmak zorunda kalmıştır. Buna ek olarak Ukrayna, Moldova ve Gürcistan'ın bir güvenlik aracı olarak üyelik hedefiyle adaylık istemeleri, AB'nin temel sorunlarından biri haline gelmiştir. Aynı zamanda Finlandiya ve İsveç de NATO'ya üyelik için başvuruda bulunmuştur. Enerji güvenliği, gıda güvenliği, kritik hammaddelere erişim ve göç de AB için kilit öncelikler haline gelmiştir.

AB ve NATO'nun genişlemesi de dahil olmak üzere tüm bu zorlukların üstesinden gelmek için Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, bir **Avrupa Siyasi Topluluğu** (AST) fikrini ortaya atmıştır. Bu yeni kavramsal oluşumun ilk toplantısı, 6 Ekim 2022'de Prag'da gerçekleşecektir. Aşağıda imzası bulunan bizler, yeni oluşumun kıtaya ne getirmesi gerektiği konusunda bazı öneriler sunmaktayız.

Birleşik bir Avrupa hedefi yeni değildir. Her savaş, çatışma veya krizin ardından, Avrupa ülkelerini bir araya getirmek için çatışma veya kriz odaklı öneriler ortaya çıkmıştır. En sonuncusu, bir başka Fransız fikri olan Avrupa Konferansı, Aralık 1997'de Lüksemburg Avrupa Konseyi'nde gündeme getirilmiştir. İlk olarak 1998'de yapılan

toplantı, düzensiz bir şekilde devam etmiş ve Rusya'nın bile katılımcı olarak bulunduğu 2003 yılına kadar sürmüştür. Konferansta dış ve güvenlik konularının yanı sıra adalet ve içişleri, ekonomik ve bölgesel konular ele alınmıştır. Ancak, gerisi getirilememiştir.

Biz, bu kadar çeşitli ülkeden oluşan herhangi bir yeni oluşumun gerçekçi beklentilere dayanması gerektiğine inanmaktayız. Bu inancın birincil nedeni, kıtadaki AB ve AB dışı ülkeler arasındaki ilişkiyi geliştirmek ve elden geçirmektir. İkincil nedeni ise, 21. yüzyılın ihtiyaçlarına uygun bir kıtasal alan açmaktır. Nihai hedef politikaların birleştirilmesi olsa da, öncelikli hedef iş birliği ve istişare olmalıdır. Avrupa'da halihazırda Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) gibi çeşitli konularla ilgilenen bir dizi kuruluş bulunmaktadır. Bu nedenle, AST, katılımcılar için ayrı, katma bir değer sağlamalıdır.

Kurumsallaşma ve Yönetişim

AST için temel zorluk, kurumsal çerçevesinin nasıl oluşturulacağı ile işlevsel ve adil bir yönetim sisteminin nasıl tasarlanacağıdır. Herhangi bir konuda kendi görüş ve konumlarına sahip çok sayıda heyeti yönetmek, yenilikçi ve esnek bir çaba gerektirir. AST'nin kurucuları, AB karar alma mekanizmasının hakimiyetinde olan bir oluşum yaratma tuzağından da kaçınmalıdır. Böyle bir tasarım, başlangıçtan itibaren meşruiyetini baltalayacaktır. Buna karşılık, kapsayıcılık karakteri böyle bir girişimin başarısının anahtarı olacaktır. AB'ye mevcut ve potansiyel aday, EFTA üyesi veya bunların dışında kalan ülkeler, AB ile olan mevcut ilişkilerinden bağımsız olarak birlikte çalışmaya karar verdiklerinde, iş birliğine eşitlikçi bir yaklaşım getirebilmelidirler.

Bu hedefe ulaşmanın olası bir formülü, tıpkı IMF Kurulu veya BM Güvenlik Konseyi gibi bölgesel kotalar oluşturmak olabilir. Böyle bir tasarım, daha az asimetrik bir karar verme çerçevesi oluşturarak AST'nin AB dışı üyelerinin, kararların dayatıldığı bir ilişkiden daha fazlasına sahip olmalarına izin verecektir. Yönetişimin etkinliği için eşit derecede önemli olan, hiçbir ülkenin veto hakkına sahip olmaması ilkesidir.

AST'nin AB üyeliğine bir alternatif olup olmayacağı dile getirilmektedir. AST ve AB üyeliklerinin birbirini dışlamadığına inanmaktayız. Ele alınması gereken konular; **silah kontrolü, enerji, ekonomi, iklim değişikliği, göç, insan hareketliliği** ve bunun gibi ileride ortaya çıkabilecek, herhangi bir ülkenin veya topluluğun yeteneklerinin ötesine geçen konular olmalıdır. İlk amaç, kulağa basit bir uğraş gibi gelse de diyalog ve iş birliği olacaktır. Ne var ki, yıllar içinde gerçek bir tartışmanın bulunmadığına tanık olduğunda, anlamlı müzakereler kurmak bile bir başarı olacaktır.

Sonraki önemli nokta, üzerinde anlaşmaya varılan kararların uygulanması olacaktır. Ortak politikalara ulaşmanın zorluklarının farkındayız. Yine de, zorunlu politika katılımından kaçınmak için açık diyalog ve kabul/vazgeçme seçenekleri olmalıdır.

Prag'da AST'yi başlatmanın bir yolu, en üst düzeyde gerçekleşecek bir zirve olabilir. Ancak, devamının gelmesi için somut adımlara ihtiyaç vardır. Acil önlem alınması gereken alanlar oluşturulabilir. Yukarıda belirtildiği gibi, mümkün olduğunca mevcut kurumlarla örtüşmelerden kaçınılmalıdır. AB, hemen hemen tüm konularda karar almaktadır. Ancak, gücüne rağmen AB küresel ve bölgesel sorunları çözmek için hala üçüncü taraflara ihtiyaç duymaya devam etmektedir. Bunun en son örneğine, düzensiz göç konusunda şahit olunmuştur.

AST'ye taraf ülkeler için güvenilir hedefler ile yol haritası oluştururken aşırı iddialı amaçlardan kaçınılmasını önermekteyiz. Katılmak isteyenler için aşağıdaki konularda her şeyi kapsayan bir **Avrupa Siyasi Topluluğu** kurulmasını tavsiye etmekteyiz.

- Enerji güvenliği
- Gıda Güvenliği
- Çevre güvenliği
- Sağlık güvenliği
- Dijital yakınsama ve yönetim
- Güvenlik ve savunma politikası
- Göç

Son olarak, nihai amaç iş birliği yapmak ve dayanıklılığı artırmak ise, amaca uygun bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu, yeni platformun değerleri ve temel demokratik kimliğini bir kenara bırakması gerektiği anlamına gelmez. Bununla birlikte, koşulluluk ilkesinden farklı bir yaklaşım olmalıdır. AB'nin **Temel Haklar Şartı** iyi bir başlangıç olabilir.

AB ve AB üyesi olmayan ülkeler için - adaylar ve ötesinde - katma değer ne olduğunu tanımlamak için entelektüel sermayeye ihtiyaç vardır. Aynı zamanda bu girişimin başarısının anahtarı, aidiyet duygusundan geçmektedir. Hem siyasi hem de toplumsal taban temelinde aidiyet. Başka bir deyişle AST, vatandaşların ait olabileceği bir siyasi alan yaratmayı amaçlamalıdır. Kıtadaki birçok kişi için bir aidiyet duygusu gerçekten de oldukça gereklidir. Bu, bölgede Avrupa'nın kapalı bir kale olduğu algısı güçlenirken AB'nin kendi imajını iyileştirmesine yardımcı olmakla kalmayacak, aynı zamanda bu siyasi çabanın uzun vadeli başarısını destekleyebilecek daha güçlü dayanışma bağları yaratacaktır.

Selim Yenel

*Büyükelçi (E), Eski AB Bakanlığı
Müsteşarı, Eski AB Nezdinde Daimi
Temsilcisi, Global İlişkiler Forumu (GİF)
İcra Komitesi Başkanı*

Dr. Bahadır Kaleağası

Paris Bosphorus Enstitüsü Başkanı

Alp Tanju

*Global İlişkiler Forumu (GİF) Program
Direktörü*

Prof. Dr. Selcen Öner

*Bahçeşehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler Öğretim Görevlisi*

Prof. Dr. Zeynep Alemdar

*Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler
Bölümü Öğretim Görevlisi*

Tacan İldem

*Büyükelçi (E), NATO ve AGİT Eski Daimi
Temsilcisi, Ekonomi ve Dış Politika
Araştırma Merkezi (EDAM) Başkanı*

Sinan Ülgen

*Ekonomi ve Dış Politika Araştırma
Merkezi (EDAM) Direktörü*

Doç. Dr. Çiğdem Üstün

*Ekonomi ve Dış Politika Araştırma
Merkezi (EDAM) Genel Sekreteri*

Dr. İlke Toygür

*Madrid Carlos III Üniversitesi Sosyal
Bilimler Bölümü Öğretim Görevlisi, CSIS
Avrupa, Rusya ve Avrasya Programı
Kıdemli Araştırmacısı*

Prof. Dr. Sinem Akgül Açıkmeşe

*Kadir Has Üniversitesi Uluslararası
İlişkiler Bölümü Öğretim Görevlisi*